

Dienstbaar zijn als Kerk in coronatijd

Covid-19 verstoort wereldwijd de gebruikelijke gang van zaken. Het is een echte crisis, die nog lang door zal werken in het leven van talloze mensen, organisaties en instellingen. Maar er komt ook nieuwe energie vrij. Regeringen blijken ineens bereid miljarden uit te geven om te voorkomen dat teveel bedrijven omvallen. Mondige burgers, zo gehecht aan hun vrijheid, blijken bereid zichzelf veel beperkingen op te leggen, in het belang van de eigen gezondheid en die van anderen. Mensen in vitale beroepen worden meer gewaardeerd. Beleidsmakers en denkers vragen zich af: wat is voor de toekomst nu echt belangrijk en welke nieuwe mogelijkheden dienen zich aan? Door een crisis als deze kan ineens aan het licht komen dat de tijd rijp is (kairos) om nieuwe wegen in te slaan.

Ook in de parochies van het Aartsbisdom Utrecht laten mensen zich niet verlammen, merkte ik toen ik als diaconaal werker navraag deed naar initiatieven. Velen hebben zich met elkaar afgevraagd: wat hebben anderen en wijzelf nodig; wat kunnen we doen? Hoe zorgen we dat we hier samen goed doorheen komen? Waar zien we Gods Geest aan het werk? Ik stuurde in april een brief aan alle 39 caritasbesturen met het verzoek mij te laten weten welke nieuwe initiatieven men om zich heen zag of zelf had ondernomen. Veel leden van pastorale teams kregen de brief ook onder ogen. Het resultaat heb ik verwerkt in een diaconale nieuwsbrief in mei. Zie voor nadere details www.aartsbisdom.nl/diaconale-nieuwsbrief. In dit artikel wil ik ingaan op de oogst.

Velen zijn bekend met de piramide van Abraham Maslow en zijn vijf niveaus van menselijke behoeften. We leven van voedsel, veiligheid, saamhorigheid, waardering en zelfverwerkelijking. Ik neem waar dat er in de parochies op alle vijf niveaus activiteit is. Om te beginnen: **voedsel**. Alom leeft het besef dat in ons rijke land iedereen genoeg te eten moet hebben, ook als het inkomen wegvalt of bij verplichte quarantaine. De overheid ziet hier voor zichzelf een taak (uitkeringen) maar waardeert ook sterk de inzet vanuit het particulier initiatief. Velen hebben boodschappen gedaan of eten gekookt voor burens of vrienden met corona

en dat bij de deur achtergelaten. Iedereen moet te eten hebben, ook daklozen. Een klooster (Huissen) ving op verzoek van een gemeente tijdelijk daklozen op met ziekteverschijnselen. Vele kamers in 'De Herberg' waren ineens gevuld en het was druk in de keuken.

Het belangrijkste collectieve instrument van burgers is de voedselbank. Vanuit de parochies zijn daarin nogal wat vrijwilligers actief. 'Onze' voedselbank mag niet omvallen! Dat gebeurt wel als er te weinig vrijwilligers zijn of als er te weinig aanbod is. Dat verschilt van plek tot plek. De lijnen zijn kort; als er iets nodig is, komt dat er ook. In kerkportalen worden dan goederen verzameld. Waar de voedselbank dicht is, worden vanuit de kerken zelf pakketten samengesteld. Als pakketten te klein zijn, doet men er een bon bij voor de

supermarkt. Soms wordt er opgeroepen om geld over te maken aan de voedselbank omdat deze nu voor extra kosten van opslag en vervoer staat. Op het aankopen door voedselbanken van producten tegen kostprijs kwam overigens commentaar van Voedselbank Nederland: het is niet de bedoeling dat supermarkten geld krijgen voor producten. Het gaat om de verdeling van de (vele) overschotten. Als die er lokaal tijdelijk niet zijn, doe dan een beroep op collega-voedselbanken. Het moet geen gewoonte worden dat eten wordt gekocht; dan vallen alle voedselbanken om!

Foto: Katholieklevens.nl

Het tweede niveau is **veiligheid**. Als er iets wordt gegeven, dan wordt erop gelet besmetting over en weer te voorkomen. Maar veiligheid is ook: leren omgaan met angst en onzekerheid vanwege de pandemie. De meeste parochies hebben pijlsnel een inhaalslag gemaakt met vieringen en toespraken op het internet en teksten met vieringen via e-mail voor bijvoorbeeld bezoekers van inloophuizen. Er zijn meer bezoekers op internet nu, dan er begin maart in de kerkdiensten kwamen. Van warme woorden en een levensnabije verkondiging en gebed door leden van pastorale teams uit de eigen omgeving gaat een grote troost uit: hij of zij lijkt het wel direct tegen mij of tegen mijn zieke ouders in het verpleegtehuis te hebben! Veel vieringen worden *live* uitgezonden en zijn later op internet te volgen. Gelukkig zijn er ook parochies die de vieringen van tevoren opnemen en dan een montage laten maken waardoor het geheel nog meer gaat spreken. Een oecumenisch collectief dat tal van vieringen op het internet in coronatijd heeft bekeken, schreef een eerste evaluatie met vele tips. Te downloaden via www.isimedia.nl. Een aanrader, niet alleen voor de technische mensen maar ook voor de voorgangers. Actieve deelname aan vieringen vinden we bijvoorbeeld sinds het Tweede Vaticaans Concilie extra belangrijk. Hoe kun je die bevorderen als de bezoekers thuis op de bank zitten? Hoe wordt de huiskamer een ruimte van gebed?

Saamhorigheid is het derde behoefteniveau. Wij vergeten jou/jullie niet nu jij/jullie aan huis

gebonden bent door de 'intelligente lockdown' of minder bezoek mag krijgen in het tehuis. Jij hoort erbij! Talrijk zijn de telefoontjes van leden van pastorale teams, bezoekgroepen en vrijwilligers van de Zonnebloem, de K.B.O. en andere organisaties. Ik kwam op Internet ook een YouTube filmpje tegen van een medewerker van het jongerenpastoraat die vertelde hoe ze onder andere via TikTok contact had met haar achterban over omgaan met coronastress. Een M25-jongereengroep sprak via de wekelijkse livestream bijeenkomst af om kaarten te sturen naar allerlei mensen. Op sommige plekken ontstond een telefonische hulpdienst, waaraan parochies actief meededen. Doel: vraag en aanbod bij elkaar brengen rond praktische noden of behoefte aan contact. In een aantal dorpen krijgen bewoners van aanleunwoningen eenmalig of zelfs maandelijks ('zolang corona duurt') een verrassingspakket, vaak met een mooie tekst erbij. Een pastoraal werker zei me: "Dit zijn gouden tijden voor de doeners onder de vrijwilligers!"

Het vierde niveau: **waardering**. Daar krijg je weinig verslag van. Maar dankbaarheid zal ongetwijfeld veelvuldig zijn geuit door mensen die met hun ziel onder de arm liepen en geraakt

werden door een woord of een gebaar van verbondenheid. Een M25-jongereengroep maakte een spandoek om werkers in de zorg te bedanken: prachtig!

Foto: via Facebook

En de **zelfverwerkelijking**? Het unieke van de situatie is dat we met elkaar in hetzelfde schuitje zitten. Lang niet iedereen hoeft voor werk of inkomen te vrezen. Maar angst en onzekerheid en behoefte aan saamhorigheid zijn er alom. De situatie

nodigt uit tot verdieping: hoe wil ik leven en wat zijn mijn bronnen? Als je wilt reflecteren op de relatie tussen je geloof, je inzet en je leven zou je het boek 'Alle dingen nieuw, een theologische visie voor de 21ste eeuw' van Erik Borgman kunnen lezen. Pittige kost, maar (voor hoger opgeleiden) heel interessant.

door Hans Oldenhof, diocesaan diaconaal werker voor ondersteuning en advies, bel: 06 14724076